

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของปัญหาผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาผลกระทบและความคิดเห็นของผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผู้หย่าร้างเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นในประเด็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของการหย่าร้าง ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์แตกต่างกัน
2. ผู้หย่าร้างที่มีช่วงอายุต่างกัน มีความคิดเห็นในประเด็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของการหย่าร้าง ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์แตกต่างกัน
3. ผู้หย่าร้างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในประเด็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของการหย่าร้าง ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์แตกต่างกัน
4. ผู้หย่าร้างที่มีจำนวนบุตรที่มีในครอบครัวต่างกัน มีความคิดเห็นในประเด็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของการหย่าร้าง ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก ในช่วงปีพุทธศักราช 2525 จำนวน 1,417 ราย
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้หย่าร้างที่จดทะเบียนหย่าในที่ว่ากล่าวอำเภอและผู้หย่าร้างที่ฟ้องคดีเรื่องหย่าต่อศาล จำนวน 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนครไทย อำเภอวังทอง อำเภอเมืองพิษณุโลก อำเภอพรหมพิราม อำเภอบางระกำ อำเภอเนินมะปราง อำเภอบางกระทุ่ม อำเภอชาติตระการและอำเภอวัดโบสถ์ จำนวน 302 ราย ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejeie and Morgan) แล้วทำการสุ่มโดยวิธีแบบกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) (Stratified Random Sampling) ตามอำเภอต่างๆ 9 อำเภอ และสุ่มแบบง่ายจากแต่ละอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบของผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 3 ด้าน ปัจจัยของการหย่าร้าง ผลกระทบของการหย่าร้าง และความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติภาคบรรยาย (Descriptive Statistics) โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ปัจจัยที่เป็นสาเหตุ และผลกระทบของผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลกตามตัวแปรเพศ ทดสอบความแตกต่างโดยใช้ T-Test ตัวแปรอายุ ระดับการศึกษาและจำนวนบุตรของผู้หย่าร้าง ทดสอบความแตกต่างโดยใช้ F-Test และทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ scheffe'

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของผู้หย่าร้างและผลกระทบของผู้หย่าร้างในภาพรวมจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและจำนวนบุตรของผู้หย่าร้าง ทั้ง 3 ด้านมีความสำคัญอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมีความสำคัญอยู่ในระดับ ปานกลาง ยกเว้นด้านความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ มีความสำคัญอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านดังนี้ พบว่า

1.1 ด้านปัจจัยที่เป็นสาเหตุของผู้หย่าร้างมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า การขาดความอดทนต่อพฤติกรรมของกลุ่มสมรส เป็นสาเหตุของการหย่าร้างมีความสำคัญระดับสูงเป็นลำดับ 2 และการที่กลุ่มสมรสไม่รับผิดชอบในครอบครัวเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย มีความสำคัญระดับสูงเป็นลำดับ 3

1.2 ด้านผลกระทบของการหย่าร้างในภาพรวม อยู่ในระดับสำคัญปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ต้องทำงานและรับภาระตนเองและบุตรมากขึ้นมีความสำคัญสูงเป็นลำดับ 1 การมีความเครียดต่อปัญหาที่ต้องเผชิญมีความสำคัญระดับสูงเป็นลำดับ 1 การมีความเครียดต่อปัญหาที่ต้องเผชิญมีความสำคัญระดับสูงเป็นลำดับ 2 และการขาดความอบอุ่นและคุณภาพชีวิตลดต่ำกว่าเดิม มีความสำคัญระดับสูงเป็นลำดับ 3

1.3 ด้านความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า การมีความซื่อสัตย์และความรักต่อกันมีความสำคัญสูงเป็นลำดับ 1 การที่คู่สมรสไม่ควรมีความลับต่อกันมีความสำคัญสูงเป็นลำดับ 2 และการร่วมกันเอาใจใส่ดูแลบุตรเพื่อป้องกันปัญหาสังคมมีความสำคัญสูงเป็นลำดับ 3

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นสาเหตุ และผลกระทบของผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลกจำแนกตามเพศชายและเพศหญิง พบว่า

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการหย่าร้างของกลุ่มหย่าร้างเพศชายและเพศหญิงในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้หย่าร้างเพศหญิงคิดว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญของการหย่าร้างมากกว่าเพศชาย 3 ประการ ได้แก่ ความรักในตัวคู่สมรสได้เปลี่ยนไป การที่คู่สมรสไม่รับผิดชอบในครอบครัวเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย และการที่มีพฤติกรรมที่ยังรักอิสระและไม่ต้องรับผิดชอบ

ด้านผลกระทบของการหย่าร้างของผู้หย่าร้างเพศชายและเพศหญิงในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้หย่าร้างเพศหญิงคิดว่าผลกระทบสำคัญของการหย่าร้างมากกว่าเพศชาย 2 ประการ ได้แก่ ทำให้บุตรขาดความอบอุ่นและมีปมด้อย ทำให้บุตรขาดความร่าเริงและคล่องแคล่ว

ด้านความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ของผู้หย่าร้างเพศชายและเพศหญิง ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้หย่าร้างเพศหญิง คิดว่าความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ที่สำคัญมากกว่าเพศชาย ได้แก่ คู่สมรสควรมีความเป็นอิสระแก่ตนเองบ้าง

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นสาเหตุ และผลกระทบของการหย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามช่วงห่างของอายุแตกต่างกัน พบว่า

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการหย่าร้างของผู้หย่าร้างที่มีช่วงห่างของอายุแตกต่างกันโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า แตกต่างกัน 3 ประการ ได้แก่ อายุของคู่สมรสต่างกันไม่มีบุตรที่จะสร้างความสัมพันธ์ความผูกพันกัน การหย่าร้างช่วยแก้ปัญหาครอบครัวที่มีอยู่ได้

ผลกระทบของการหย่าร้างของผู้หย่าร้างที่มีช่วงห่างของอายุแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายข้อไม่แตกต่างกัน

ด้านความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ของผู้หย่าร้างที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 11 ประการ ได้แก่ คู่สมรสควรศึกษานิสัยของกันและกันก่อนแต่งงาน คู่สมรสทั้งสองฝ่ายควรมีความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัวร่วมกัน คู่สมรสไม่ควรมีความลับต่อกัน คู่สมรสต้องปรับตัวเข้ากับญาติของอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสต้องช่วยกันดูแลบุตร คู่สมรสควรร่วมกัน แก้ปัญหาครอบครัว ชีวิตครอบครัวทำให้มีฐานะมั่นคง คู่สมรสควรมีความซื่อสัตย์ คู่สมรสควรอุทิศความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของครอบครัว คู่สมรสควรฝึกหลักการประนีประนอมในการแก้ปัญหา คู่สมรสควรเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

4. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นสาเหตุ และผลกระทบของผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลกจำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันพบว่า

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของผู้หย่าร้างของผู้หย่าร้างด้านระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และ .05 11 ประการ ได้แก่ อาชีพของคู่สมรสต่างกัน อายุของคู่สมรสต่างกัน คู่สมรสไม่รับผิดชอบในครอบครัวเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย คาดหวังในชีวิตสมรสสูงเกินไป ขาดความอดทนต่อพฤติกรรมของคู่สมรส ไม่มีบุตรที่จะสร้างความสัมพันธ์ความผูกพันกัน ความรัก ในตัวคู่สมรสได้เปลี่ยนไป ไม่สามารถปรับตัวยอมรับความแตกต่างกันได้ ญาติพี่น้องของ คู่สมรสเป็นเหตุของการหย่าร้าง ไม่เห็นด้วยกับการที่ภรรยาต้องเป็นผู้หารายได้เลี้ยงครอบครัว

ผลกระทบของการหย่าร้างของผู้หย่าร้างด้านระดับการศึกษาแตกต่างกันโดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ประการ คือ การขาดความอบอุ่นและคุณภาพชีวิตลดต่ำกว่าเดิมและทำให้บุตรมีพฤติกรรมเกเรก้าวร้าวมากขึ้น

ด้านความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ของผู้หย่าร้างในด้านระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 18 ประการ ได้แก่ คู่สมรสควรศึกษานิสัยของกันและกันก่อนแต่งงาน คู่สมรสทั้งสองฝ่ายควรมีความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัวร่วมกัน คู่สมรสไม่ควรมีความลับต่อกัน คู่สมรสต้องปรับตัวเข้ากับญาติของอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างของบุตร คู่สมรสต้องช่วยกันดูแลบุตร คู่สมรสควรร่วมกันแก้ปัญหาครอบครัว ชีวิตครอบครัวทำให้มีฐานะมั่นคง คู่สมรสควรมีความซื่อสัตย์ คู่สมรสควรอุทิศความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของครอบครัว คู่สมรสควรมีความเป็นอิสระแก่ตนเองบ้าง คู่สมรสควรทำบทบาทแทนกันได้ คู่สมรสควรฝึกหลักการประนีประนอมในการแก้ปัญหา คู่สมรสควรแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกัน คู่สมรสควรมีเวลาอยู่ร่วมกัน คู่สมรสควรเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ครอบครัวควรมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน คู่สมรสควรยกย่องชมเชยกันและกัน

5. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นสาเหตุ และผลกระทบของผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามจำนวนบุตรที่แตกต่างกัน พบว่า

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของการหย่าร้างด้านจำนวนบุตรที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4 ประการ ได้แก่ การไม่มีบุตรที่จะสร้างความสัมพันธ์ความผูกพันกัน การไม่สามารถปรับตัวยอมรับความแตกต่างกันได้ ไม่มีการร่วมกันแก้ไขปัญหาของครอบครัว เมื่อหย่าร้างแล้วสังคมไม่ดำเนิน

ผลกระทบของการหย่าร้างของผู้หย่าร้างด้านจำนวนบุตรที่แตกต่างกันโดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของสถิติ 7 ประการ ได้แก่ ต้องทำงานและรับภาระตนเองและบุตรมากขึ้น ขาดความอบอุ่นและคุณภาพชีวิตลดต่ำกว่าเดิม ขาดความมั่นใจและรู้สึกเป็นปมด้อย มีความเครียดต่อปัญหาที่ต้องเผชิญ ทำให้บุตรรู้สึกอับอายคนในชุมชน ทำให้บุตรขาดความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต ทำให้บุตรขาดความอบอุ่นและมีปมด้อย

ด้านความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ของผู้หย่าร้างด้านจำนวนบุตรที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 12 ประการ ได้แก่ คู่สมรสต้องปรับตัวเข้ากับญาติของอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสต้องประพฤติดนเป็นแบบอย่างของบุตร คู่สมรสต้องช่วยกันดูแลบุตร คู่สมรสควรร่วมกันแก้ปัญหาครอบครัว ชีวิตครอบครัวทำให้มีฐานะมั่นคง คู่สมรสควรมีความซื่อสัตย์ คู่สมรสควรอุทิศความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ของครอบครัว คู่สมรสควรทำบทบาทแทนกันได้ คู่สมรสควรฝึกหลักการประนีประนอมในการแก้ปัญหา คู่สมรสควรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกัน คู่สมรสควรเคารพนับถือซึ่งกันและกัน คู่สมรสควรยกย่องชมเชยกันและกัน

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการหย่าร้าง ผู้หย่าร้างแสดงระดับความคิดเห็นไว้ที่ระดับปานกลาง โดยมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุหลัก 8 ปัจจัย โดยเรียงลำดับความสำคัญใน 3 อันดับแรกได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 การขาดความอดทนต่อพฤติกรรมของคู่สมรส เป็นความขัดแย้งที่สำคัญมากโดยที่คู่หย่าร้างยังใช้ชีวิตแบบเดิมเหมือนเมื่อยังเป็นโสด ไม่รับผิดชอบครอบครัวในการทำหน้าที่ของบิดา-มารดา สามีหรือภรรยา

ลำดับที่ 2 ไม่มีการร่วมกันแก้ปัญหาของครอบครัว เมื่อมีการขัดแย้งเกิดขึ้นเป็นปัญหา คู่หย่าร้างไม่ร่วมกันหาทางออกในวิธีต่าง ๆ หรือวิธีแก้ปัญหาใหม่ ๆ แต่ใช้วิธีหนีปัญหา ไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้แก้ปัญหา

ลำดับที่ 3 การที่คู่สมรสไม่รับผิดชอบครอบครัวเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ผู้หย่าร้างและคู่หย่าร้างมีการศึกษาน้อยและมีรายได้ต่ำ จึงมีเงินไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวต่าง ๆ ตามมา

จากปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการหย่าร้าง โดยเรียงลำดับความสำคัญทั้ง 3 ประการข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสาเหตุของการหย่าร้างที่สำคัญเป็นอันดับแรก ได้แก่ การขาดความอดทนต่อพฤติกรรมของคู่สมรส และไม่มีการร่วมกันแก้ปัญหาของครอบครัว ซึ่งให้เห็นว่าผู้หย่าร้างใช้ความรู้สึกของตนเองเป็นตัวตัดสินในการหย่าร้าง อีกทั้งขาดพฤติกรรมของความอดทนทำให้ไม่ทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช้หลักประนีประนอมกัน และมีแนวคิดว่า การหย่าร้างเป็นการแก้ปัญหาครอบครัวซึ่งเป็นวิธีคิดทำให้เป็นเชื้อของความแปลกแยกและแตกแยกในครอบครัว สำหรับปัญหาด้านเศรษฐกิจที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่สอง คือ การที่คู่สมรสไม่รับผิดชอบครอบครัวเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย เนื่องจากผู้หย่าร้างมีอาชีพและรายได้ค่อนข้างต่ำ คิดว่าปัญหาปากท้อง มีความสำคัญรองลงมา เพราะตนยังมีอาชีพและสามารถเลี้ยงตนเองได้อยู่สอดคล้องกับแนวคิดของ โกลด์ (Goode :1956) ที่ได้กล่าวถึงโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และมีผลต่อการหย่าร้างโดยเน้นเรื่องค่านิยมที่มีผลต่อการสมรส และการหย่าร้างอาจเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลทำให้ทัศนคติเรื่องการหย่าร้างเปลี่ยนแปลงไป และมีผลทำให้การหย่าร้างเพิ่มมากขึ้น และในวิจัยของ เบอร์ (Burr. 1970 : 29 – 37) ศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรสเป็นเป้าหมายที่สำคัญในชีวิตสมรสเป็นระดับความปรารถนาของบุคคลที่ต้องการได้รับการตอบสนอง โดยอาจจะเป็นความพึงพอใจกับสถานที่เฉพาะเจาะจงลงไป เช่น ความพึงพอใจทางเพศ ความพึงพอใจในความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต เป็นต้น และถ้าสิ่งเหล่านี้ ไม่ได้รับการตอบสนองก็อาจจะทำให้เกิดการหย่าร้างได้ อีกทั้งเป็นไปดังที่ ทอมสันท์ และสเปนเนอร์ (Thomson and Spanier, 1983 : 103-114) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการหย่าร้าง พบว่าการที่คู่สมรสตัดสินใจหย่าร้างกัน เนื่องจากค่านิ่งแล้วเห็นว่าเป็นการดีกว่าที่จะดำเนินชีวิตสมรสต่อไปอย่างไม่มี ความพึงพอใจ

2. ในประเด็นผลกระทบของการหย่าร้าง คู่หย่าร้างแสดงความคิดเห็นในระดับปานกลาง โดยมีผลกระทบที่มากที่สุดต่อการหย่าร้าง คือ ต้องทำงานและรับภาระตนเองและบุตรมากขึ้นในประเด็นนี้ ผู้หย่าร้างเพิ่งหย่าร้างเมื่อปี 2545 จึงอาจอยู่ในช่วงปรับตัวเนื่องจากประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งแต่เดิมค่าใช้จ่ายในครอบครัวรับผิดชอบร่วมกัน แต่เมื่อหย่าร้างแล้วภาระการเลี้ยงดูบุตรจึงตกเป็นภาระของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว จึงก่อให้เกิดประเด็นที่เป็นผลกระทบรุนแรงในระดับปานกลาง 3 ลำดับแรก คือ

2.1 มีความเครียดต่อปัญหาที่ต้องเผชิญ เพราะต้องเป็นผู้แก้ปัญหาเพียงคนเดียว ซึ่งบางปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้จึงสะสมเป็นความเครียดมากขึ้น

2.2 การขาดความอบอุ่น และคุณภาพชีวิตลดต่ำลงกว่าเดิม เมื่อหย่าร้างแล้ว ผู้หย่าร้างรู้สึกโดดเดี่ยว และสูญเสียคนที่เป็นที่พึ่ง จากประเด็นทั้งหมดจึงส่งผลกระทบต่อจิตใจซึ่งเป็นต้นเหตุของการแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรง เช่น การฆ่าตัวตายโดยวิธีต่างๆ หรือ การฆ่าผู้อื่น เพื่อตัดสิ้นปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณี ไม่สมหวังในความรัก เนื่องจากขาดผู้ที่จะให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภรณ์ ลิ้มอารีย์ และพนม ลิ้มอารีย์ (2536) ได้กล่าวว่า ผลกระทบของการหย่าร้างที่เกิดกับสตรีที่หย่าร้างนั้น ส่วนมากได้รับผลกระทบด้านความประพฤติ ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านอารมณ์และจิตใจ ซึ่งส่วนมากได้รับผลกระทบมากกว่าหนึ่งด้าน

2.3 การถูกชู้ชบิบนินทาจากบุคคลรอบข้าง เนื่องจากสังคมไทยยังคงให้ความสำคัญเป็นสังคมชนบทพฤติกรรมชู้ชบิบนินทาจึ่ยังมีมาก คู่หย่าร้างมักจะถูกชู้ชบิบนินทาในแง่ร้าย โดยเฉพาะฝ่ายหญิง ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไม่ดีจึงถูกทอดทิ้งไปอันเป็นผลกระทบทางลบด้านสังคม ซึ่งผลพวงประเด็นนี้ส่งผลให้ผู้หย่าร้างมีความคิดและมีพฤติกรรมแยกตัวและอยู่อย่างโดดเดี่ยวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชยาภรณ์ ยอดเพชร, 2520 : 3) ได้กล่าวว่าเมื่อหย่าร้างแล้วผู้หย่าร้างจะถูกชู้ชบิบนินทาในแง่ร้าย โดยเฉพาะฝ่ายหญิง ทำให้รู้สึกว่าเป็นคนไม่ดีจึงถูกทอดทิ้งไปบางครั้งบางคนไม่สามารถทนต่อความอับอายได้ถึงกับคิดสั้นหรือกลายเป็นคนเก็บตัวเป็นโรคประสาทไป

3. ความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ คู่หย่าร้างให้ความคิดเห็นทั้งในภาพรวมและภาพย่อย อยู่ในระดับที่มากที่สุด โดยมีข้อที่น่าสนใจ 3 ข้อแรก คือ

3.1 คู่สมรสควรมีความซื่อสัตย์

3.2 คู่สมรสต้องไม่มีความลับต่อกัน

3.3 คู่สมรสต้องช่วยกันดูแลบุตร

ประเด็นทั้งสามประการนี้ เป็นความคิดเห็นของผู้หย่าร้างที่ใช้ประสบการณ์ของความล้มเหลวในชีวิตสมรสเป็นบรรทัดฐาน เป็นแนวทางในการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากที่ผู้หย่าร้างไม่ได้รับการอบรมและเรียนรู้การใช้ชีวิตก่อนและหลังสมรส

ดังนั้นจึงควรพัฒนาสถาบันครอบครัว ด้วยการเสริมให้ครอบครัวในทุกสังคมมีการพัฒนาภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมนั้น โดยใช้ยุทธศาสตร์การป้องกันหย่าร้างต่อคู่สมรสและเยาวชนที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ คือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว ยุทธศาสตร์การแก้ไขค่านิยมที่มองว่าการหย่าร้างเป็นวิธีแก้ไขปัญหาครอบครัว ยุทธศาสตร์การสร้างครอบครัว และยุทธศาสตร์การสร้างรั้วล้อมบ้าน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบทางผู้หย่าร้างในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วยสามด้าน ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการหย่าร้าง ผลกระทบของการหย่าร้าง และความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อพิจารณา

1. ก่อนแต่งงานคู่สมรสควรเรียนรู้หรืออบรมในเรื่องการใช้ชีวิตคู่ เพื่อจะได้รู้ถึงความรับผิดชอบและหน้าที่ของสามี - ภรรยาที่ควรปฏิบัติต่อกันเพื่อให้สถาบันครอบครัวดำเนินต่อไปด้วยความเข้มแข็ง

2. ปัญหาเศรษฐกิจเป็นประเด็นสำคัญของการหย่าร้างจึงควรรอเวลาให้พร้อมทั้งในเรื่องของที่อยู่อาศัยและรายรับที่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของบุคคลในครอบครัวอย่างน้อย 3 คน ซึ่งถ้าหากความพร้อมทางเศรษฐกิจยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ ควรชะลอการมีบุตรไว้ก่อน

3. การแก้ไขภายหลังที่การหย่าร้างเกิดขึ้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัดพิษณุโลกควรกำหนดเป็นนโยบายจังหวัด ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาการหย่าร้างซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่มีผลเกี่ยวเนื่องส่งผลต่อปัญหาอื่นๆ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในรูปแบบโดยตรง ได้แก่ เงินช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และทางอ้อม ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ด้านวิชาชีพ การปฏิบัติตนโดยใช้หลักของศาสนาพัฒนาจิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยปัญหาและความต้องการของบุตรผู้หย่าร้างโดยตรงบ้าง เพื่อจะได้รู้ว่าในความคิดของบุตรผู้หย่าร้างเขามีปัญหาและความต้องการอะไรบ้าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
Pibulsongkram Rajabhat University